

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Opinio Scoti. cap. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

guere videbantur. Verum Gilbertum nunquam prædictam sententiam Gualteri, vel similem de distinctione aliqua attributorum inter se, aut attributorum ab essentia secutus est. Nam ut refert Otto Frittingensis Episcopus, antiquus author libro 1. de gestis Federici Imperatoris, cuius ipse nepos fuit capite 56. & 57. cuius verba referemus infra disputatione 120. cap. primo, Gilbertus solum dicebat, concretum, *Deus*, aliquando poni pro persona, aliquando pro natura, cum ponitur pro natura, concedebat Deum esse ipsam Deitatem, & unitatem, cum vero ponitur pro persona dicebat, non esse concedendam illam propositionem, *Deus est natura divina*, in casu nominandi, ut in ea disputatione explicabitur. Similiter veritatem, & alia attributa abstracta non prædicabat de persona, nec de Deo, quando pro persona ponebatur, ex quo ille solum distinctionem realem, seu ex natura rei inter personam ex una parte, & essentiam, arque attributa ex alia constituebat, id quod peculiari ratione, quam in ea disputatione pro Scoti etiam sententia adducimus, asseribat. De attributis tamen inter se, aut cum essentia collatis nihil tale docuit, neque in Concilio Remensi, ubi error eius damnatus est, contra attributorum distinctionem aliquid fuit definitum. Quare non negauit Gilbertus hanc propositionem, *Deus est sua sapientia*, quia abstractum de concreto prædicatur (eam enim concedebat, si concretum, *Deus*, non poneretur pro persona) sed quia *Deus* cum ponitur pro persona, includit super essentiam relationem, quam peculiari ratione putabat ab essentia distingui, ut disp. 120. cap. 1. videmus.

Hæc sententia Gualteri est manifestus error in fide, primo quia definitio facta in Concilio Remensi contra Gilbertum, qua decretum fuit, naturam diuinam non distingui realiter à persona, non minus pugnat contra Gualterum distinguendum attributa inter se, & à natura. De hac Concilij definitione ex professo tractabitur infra disp. 120. Secundo, ratio Bernardi, qua contra Gilbertum usus est in Concilio, & habetur in eo sermone citato, non minus probat, attributa non distingui ab essentia, vel inter se, quam essentiam à persona, vel relatione. Ratio vero est huiusmodi. Aut bonitas, qua *Deus* est bonus, & sapientia, qua est sapiens, est aliquid, vel nihil, non potest esse nihil, ergo est aliquid. Vt prius, si illa est aliquid, & distincta ab ipsa Dei substantia, vel est illi superior, vel æqualis, vel inferior, superior esse nequit ut constat, nihil enim supra essentiam Dei esse potest: est ergo vel æqualis, vel inferior; si æqualis, & distincta ab ipsa natura Dei, erunt plures Dij, aut si est ipsemet vnus *Deus*, non distinguitur realiter ab eo: inferior autem esse non potest, quia sequeretur, illam esse creaturam, ac proinde Deum esse sapientem creaturam aliquam, tanquam forma, quod est absurdum: quidquid enim diuina natura inferius est creatum aliquid esse debet.

Tertio Gualterus plane subuertit *Dei* simplicitatem, & in *Deo* compositionem cogitur admittere, quod est absurdum. Nec effugium, quod ipse excogitauit, quicquam refert primum, nam si sapientia, & bonitas sunt in essentia Dei realiter ab ea distinctæ, & his redditur *Deus* bonus, & sapiens: consequitur, has formas realiter inesse di-

uinæ naturæ: ac proinde in ea recipi: est igitur essentia in potentia, ut informetur, & sapientia, ut forma ipsam essentiam reducat ad actum, non quod illa Dei potentia sit aliquando, aut possit esse cum priuatione formæ, sed quia vere formetur sapientia, tanquam forma: nam & in his subiectis, à quibus accidentariæ formæ nequeunt separari, si ab ipsis formis re ipsa distinguatur, est vere potentia, & ipsæ formæ sunt veri actus illius. Tum etiam si in *Deo* sint plura realiter ab essentia eius distincta, nec vnum habeat ex se potentiam respectu alterius, sequitur maius absurdum, nempe esse in *Deo* aggregatum quoddam, quod logici appellant per accidens, qualis est æternus lapidum, quod non minus diuinæ simplicitati, imo multo magis repugnat. Nam simplicitas, & unitas opponitur multiplicitati: ubi autem est multiplicitas, & plurium contentus, non potest esse simplicitas, & ibi multo minor erit unitas, ubi ea, quæ conueniunt, per accidens coniunguntur, & alterum non habet rationem actus, alterum rationem potentie. Tunitas vero personarum ideo simplicitati non aduersatur, quia quævis persona uapre natura idem est omnino cum essentia. Denique non est necesse, ut res aliqua dicatur vere composita ex duobus, vtrumque habere rationem partis, sicut hic author videtur docuisse: ut enim cum S. Thoma 3. parte questione 2. artic. 4. ex multis concilijs, & patribus probauimus, persona Christi vere composita est ex duobus, quorum alterum, scilicet diuina persona, non est pars, quamuis illa habeat quodammodo rationem actus: contra vero natura humana rationem potentie.

Argumentum vero Gualteri facile diluitur, primum quidem, quia assumit falsam propositionem, nempe res diuersorum prædicamentorum re ipsa differre: nam & actio, & passio sunt res diuersorum prædicamentorum, & tamen ex Aristotele 3. Physicorum ca. 3. sunt idem motus: & ut infra ostendimus, relatio non se differat à qualitate quam habet ut fundamentum, distinguitur. Deinde, etiam si vera esset propositio, in his rebus, quæ vere creatæ sunt, & in prædicamento ponuntur, at in diuinis quæ vere non sunt in categoria, non debet esse vera ex eo solum, quod varia Dei attributa concipiuntur instar rerum creaturarum, quæ in prædicamento collocantur.

CAPVT III.

Opinio Scoti.

Inter prædictam sententiam Gualteri, & communem, quæ affirmat, attributa inter se, & ab essentia sola ratione distingui, mediam quandam opinionem excogitauit Scotus in primum distinctione 8. questione 4. pro qua etiam citari solet distinctione 2. questione 7. in ordine, ubi de hac re expresse non disputat, sed de distinctione solum essentia à relatione seu persona asserit ergo, attributa inter se non distingui realiter, nec etiam sola ratione, sed media quadam distinctione, quæ appellat formalem, & dicit esse ex natura rei, & ante omnis intellectus, tam humani, quam diuini operationem. Diuidit autem distinctionem prædictam in diuisionem in distinctionem ex natura rei, & distinctionem rationis, quæ est per intellectum; rursus

Solutur
Gualteri
ratio.

Arist.

8.
Attributa
distingui
formaliter
ante intel-
lectum inspi-
ciunt Scotus.

rursus distinctionem ex natura rei, in realem, quam ab alio differt, ut res à re, & formalem, quam ab alio differt ratione formali, seu definitione, quam plane existimat esse ante intellectum, ut colligitur ex quaestione citata: & disputat. 2. quaestione 4. in ordine. Et quamvis expresse non doceat, attributa hoc modo distingui à substantia, & essentia Dei; ex eius tamen principijs omnino colligitur, & discipuli eius expresse affirmant.

Primum Scoti
fundamentum.

Probat Scotus suam sententiam dist. illa 8. quaestione 3. §. Ad quaestionem respondeo, primum quia bonitas in genere distinguitur à sapientia in genere ex natura rei: ergo & infinita bonitas ab infinita sapientia eodem modo distingui debet, quia infinitas addita bonitati, aut sapientiae, aut alteri attributo, non destruit naturam, & rationem formalem illius: sic ergo debent distingui infinita bonitas, & sapientia in genere: has autem in genere distingui ex natura rei patet, quia differunt definitione, & ratione formali: definitio autem est natura ipsius rei.

Secundum
fundamentum.

Deinde hæc propositiones, quas noster intellectus format, Sapientia non est bonitas: intellectus non est voluntas, non ideo sunt veræ, quia intellectus ita concipiens eis tribuat veritatem: sed quia conformes sunt rei, quod enunciatur: ergo supponunt igitur in re ita esse id, quod enunciat: ergo supponunt sapientiam ex natura sua non esse bonitatem ante intellectum, sed quod est ante intellectum ab eo differre: ergo bonitas, & sapientia, & similia attributa Dei, quæ ad invicem in propositione vere negantur, differunt ante intellectum natura sua. Hæc sunt potissimæ rationes, quibus Scotus suam confirmat sententiam: nam alia, quas congerit Canariensis loco inferius citando ad hanc posteriorem reducantur, omnes namque desumuntur ex eo, quod multa de vno attributo dicuntur, quæ de alio dici nequeunt, ut de intellectu, quod generet, & intelligat, quod de voluntate enunciari non potest, & similia. Quomodo autem cum hac opinione Scotus defendat Dei simplicitatem, capite sequenti videbimus.

Canar.

Scot.

Fundamentum distinctionis tantum contra Scotum vniuersi putant. Greg. 10.

Hanc sententiam Scoti quidam benigne interpretantur, ut refert Greg. in primum d. 8. q. 1. art. 5. existimantes, nunquam Scotum concessisse distinctionem aliquam formalem ita ex natura rei inter attributa, ut ante omnis intellectus operationem, actu distinguantur, sed solam distinctionem, quam vocant virtuales concessisse, quia in re ipsa est sufficiens fundamentum, ut intellectus plura distinguat. Colligunt vero hanc interpretationem ex eodem Scoto in primum d. 2. q. 7. §. Sed hic restat, ubi appellat hanc distinctionem virtuales, dicit etiam non esse realem actuale, denique ait vocari posse distinctionem rationis. Ego sane, si Schola huius doctoris in hanc interpretationem consentiret, eam quoque libentissime admitterem, sed iam nullum video, qui ita suum intelligat præceptorem, nec video quomodo ita explicari possit, ut bene probat Gregorius. Nam verba illius loco citato talem sensum non patiuntur. Ibi enim agens de distinctione inter essentia diuinam, & relationem, quæ in eius sententia est eadem cum illa, quam inter attributa constituit, ait primo distinctionem hanc esse ante om-

nem actum intellectus, tam creati, quam increati, quod ipse tanquam nouum aliquid, dicit, se affirmare sine assertionem, & præiudicio melioris sententiae; atqui si solum concederet in re ipsa esse fundamentum distinctionis per intellectum nihil noui doceret, nec opus esset suam sententiam aliorum iudicio ita submittere. Secundò in eodem §. dicit, hanc distinctionem esse animam earum, quæ præcedunt operationem intellectus. Tertio quaerit, an dari possit distinctio realis, & respondet his verbis: Non est proprie realis actualis, intelligendo, sicut communiter dicitur realis actualis illa, quæ est differentia rerum, propter simplicitatem diuinam. Et paucis interiectis, Potest autem vocari differentia rationis, sicut dicit doctor quidam (scilicet Bonaventura in 1. d. 1. §. q. 1.) non quod ratio accipitur pro differentia formata ab intellectu, sed, ut ratio accipitur pro quidditate rei, secundum quod quidditas est obiectum intellectus, vel alio modo potest vocari differentia virtualis, quia illud, quod habet talem distinctionem, in se non habet rem & rem, sed est vna res habens virtualiter, siue eminenter quasi duas realitates, quia vtrique realitati, ut est in illa, competit illud proprium, quod est in tali realitate, ac si ipsa esset res distincta. Ita enim hæc realitas distinguitur, & illa non distinguitur (intelligit essentiam diuinam & relationem) sicut si ista esset vna res, & illa alia. Quæro paulo inferius de essentia diuina & relatione, de quarum distinctione disputauit, addit hæc verba: Dico quod in essentia diuina ante actum intellectus essentia A. & est essentia B. & hæc non est formaliter illa, ita, quod intellectus paternus considerans A. & considerans B. habet ex natura rei vnde ista compositio sit vera. A non est formaliter B. non tamen præcisè ex aliquo actu intellectus circa A. & B. & in quodlibet §. articulo 3. §. Circa-tem, postquam retulit sententiam S. Thomæ, & Henrici asserentium spirationem, & paternitatem differre sola ratione, & id satis esse, ut vna de altera non prædicetur, addit hæc verba, alia dicit alius (scilicet Vatro in primum distinctione 2.) & rationabilis, ut videtur, & ad proprium, quod propriates in eadem persona differunt ex natura rei præter considerationem intellectus, quia ad hoc sufficit dispar ratio, sed non sint oppositæ, & propter hoc prædicatio vnius de alia abstracto non est vera. Ex quibus liquet primo hanc distinctionem poni ab Scoto ante intellectum: & ideo in distinctione 8. quaestione 4. §. Ad quaestionem, vericulo, istud non videtur, eam vocant distinctionem ex parte rei; & initio §. appellant distinctionem tertiam præter realem & rationis, quam dixit esse omnino ante intellectum; quod si solum esset fundamentum illius ante intellectum, ea non esset omnino ante intellectum, & §. Circa tamen, eam nuncupauit distinctionem ex natura rei. Secundò colligitur hanc appellari ab Scoto distinctionem rationis, qui fiat actu per intellectum. Tertio non vocari virtuales, quia actu fiat per intellectum, & fundamentum solum virtuales eam continens sit in re ipsa, sed quia in re id præstare solet, quod diuerse res interdum efficiunt. Cum vero dicit non esse realem actuale, tale asserit, quia non est distinctio rei à re; sed diuina rationis formalium: quia etiam de causa appellationis illam relationis. In hoc igitur sensu explicauit illam opinionem. In hoc igitur sensu explicauit illam opinionem Scoti sequenti capite impugnanda est, ut probandum, nullam aliam distinctionem inter diuinam attributa, & essentiam, vel inter ipsam essentiam esse posse, quam per intellectum.

CAPIT.